

Геополітичні зміни як детермінанти трансформації державної політики національної безпеки

Євгеній І. Таран 1 *

¹ Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Україна). Доцент кафедри глобальної та національної безпеки, канд. політ. наук, доцент.

* Автор-кореспондент, e-mail: taran.evgeniy2011@gmail.com

СТАТТЯ

АНОТАЦІЯ

Дослідницька

DOI:

[10.70651/3041-2498/2025.7-8.02](https://doi.org/10.70651/3041-2498/2025.7-8.02)

Авторське право

© 2025 автора

Цей твір ліцензовано на умовах Ліцензії Creative Commons «Із Зазначенням Авторства – Некомерційна 4.0 Міжнародна» (CC BY-NC 4.0).

Актуальність статті зумовлено посиленням поліцентричності міжнародної системи, ерозією універсальних норм і загостренням ресурсної й технологічної конкуренції, що разом детермінують потребу переосмислення державної політики національної безпеки. Виявлено, що класичні оборонні парадигми не забезпечують достатньої стійкості перед гібридними, кібернетичними й інформаційними загрозами, які характеризуються високою динамікою і транскордонним ефектом. Мета статті – дослідження впливу сучасних геополітичних трансформацій на зміст, пріоритети й інструментарій державної політики безпеки в умовах глобалізації. Використано системно-структурний підхід для аналізу взаємозв'язку між глобальними трендами й національними безпековими практиками; здійснено інституційний аналіз спроможності державних і наддержавних структур адаптуватися до нових загроз; застосовано порівняльно-державознавчий метод для зіставлення моделей безпекової політики провідних країн; проведено контент-аналіз стратегічних документів України, ЄС, НАТО й ООН з метою виявлення пріоритетних тенденцій і концептуальних зсувів. Установлено зниження дієздатності універсальних механізмів колективної безпеки; доведено посилення правового релятивізму й мілітаризації стратегічних регіонів; виявлено, що інтеграція недержавних акторів і розбудова гнучких партнерських кластерів підвищують ефективність національної політики безпеки. Доведено, що без системного оновлення нормативно-інституційної бази, посилення внутрішньої стійкості й розширення зовнішніх форматів співпраці держава залишається вразливою перед асиметричними викликами. Рекомендовано інтегрувати безпековий вимір у стратегічні програми сталого розвитку та підвищувати прозорість стратегічних комунікацій. Перспективами подальших досліджень є емпіричне тестування запропонованої моделі в регіональних кризах, розроблення інтегрованих платформ безпеки для кібер-, енергетичного й інформаційного секторів, а також оцінювання ефективності багаторівневих партнерств у довготривалих гібридних конфліктах.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

геополітичні трансформації, державна політика, національна безпека, публічна політика, глобалізація, стратегічна стійкість, безпекова архітектура, міждержавна конкуренція.

e-ISSN 3041-2498

Public Management and Policy

<https://www.eu-scientists.com/index.php/pmap>

Geopolitical Changes as Determinants of National Security Policy Transformation

Yevhenii Taran 1*

¹ *Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine). Associate Professor at the Department of Global and National Security, PhD in Political Science, Associate Professor.*

* *Corresponding Author*, e-mail: taran.evgeniy2011@gmail.com

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Research Article

DOI:

[10.70651/3041-2498/2025.7-8.02](https://doi.org/10.70651/3041-2498/2025.7-8.02)

Copyright © 2025
by author

This is an open access journal and all published articles are licensed under a Creative Commons Attribution—NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0)

The relevance of this article is determined by the growing polycentricity of the international system, the erosion of universal norms, and the intensification of resource and technological competition, which together determine the need to rethink national security policy. It has been found that classical defense paradigms do not provide sufficient resilience to hybrid, cyber, and information threats, which are characterized by high dynamics and cross-border effects. The purpose of this article is to study the impact of contemporary geopolitical transformations on the content, priorities, and instruments of state security policy in the context of globalization. A systemic-structural approach was used to analyze the relationship between global trends and national security practices; an institutional analysis of the ability of state and supranational structures to adapt to new threats was carried out; a comparative state-studying method was used to compare the security policy models of leading countries; a content analysis of the strategic documents of Ukraine, the EU, NATO, and the UN was conducted to identify priority trends and conceptual shifts. A decline in the effectiveness of universal collective security mechanisms has been established; the strengthening of legal relativism and the militarization of strategic regions has been proven; it has been found that the integration of non-state actors and the development of flexible partnership clusters increase the effectiveness of national security policy. It has been proven that without a systematic update of the regulatory and institutional framework, strengthening internal stability, and expanding external cooperation formats, the state remains vulnerable to asymmetric challenges. It is recommended to integrate the security dimension into strategic sustainable development programs and increase the transparency of strategic communications. Prospects for further research include empirical testing of the proposed model in regional crises, the development of integrated security platforms for the cyber, energy, and information sectors, and the assessment of the effectiveness of multilevel partnerships in long-term hybrid conflicts.

KEYWORDS

geopolitical transformations, state policy, national security, public policy, globalization, strategic stability, security architecture, interstate competition.

1. Вступ

У контексті все більшої глобальної турбулентності проблема трансформації державної політики у галузі національної безпеки набуває особливої значущості. Геополітичні зрушення, ерозія традиційних безпекових механізмів і посилення гібридних транскордонних загроз зумовлюють необхідність перегляду національних стратегій реагування. Сучасне глобальне середовище формує нову конфігурацію викликів, у якій держави мають адаптуватися до зміни балансу сил, динаміки регіональних конфліктів, загроз інформаційній та енергетичній безпеці, а також до все більшого впливу наднаціональних і приватних акторів [1, с. 197].

Це актуалізує потребу в оновленні концептуального й інституційного каркасу політики безпеки, орієнтованої на збереження суверенітету, стабільності та здатності до стратегічного маневру. Державна безпекова політика виходить за межі традиційної оборонної парадигми, охоплюючи кібербезпеку, інформаційний захист, економічну й кліматичну стійкість, що вимагає міждисциплінарного підходу до формування пріоритетів.

Геополітичні зміни при цьому є не лише тлом, а й безпосереднім чинником трансформації безпекової політики, впливаючи на розстановку стратегічних пріоритетів і перегляд моделей управління. Тому дослідження взаємозв'язку між геополітичними чинниками й архітектурою національної безпеки є необхідним для осмислення сучасної логіки державного реагування та розроблення ефективних стратегій у нових умовах світового порядку.

2. Огляд літературних джерел

Аналіз наукових праць дає змогу виокремити чотири основні напрями досліджень, що репрезентують сучасні підходи до вивчення впливу глобальних трансформацій на безпекову політику держав. Перший напрям охоплює осмислення змін у глобальній геополітичній системі як підґрунтя для трансформації політик національної безпеки. У статті Д. Р. Дахала (D. R. Dahal) геополітична динаміка розглядається крізь призму формування нової багатополюсної конфігурації, що змінює механізми взаємодії держав і руйнує традиційні моделі стримування [1]. Д. Б. Хіт (J. V. Neath) аналізує вплив концепту національної безпеки на глобальний економічний порядок, зосереджуючи увагу на безпековому протекціонізмі, санкціях і посиленні ролі держави в управлінні економічними ризиками [2]. У дослідженні Г. Гопінат (G. Gorinath), П. О. Гурінчаса (P. O. Gourinchas), А. Ф. Пресбітеро (A. F. Presbitero) та співавторів викладено бачення «нової холодної війни» як чинника деконструкції глобальної взаємозалежності, що створює нові виклики для системи стратегічного планування національної безпеки [3]. Перспективним напрямом подальших досліджень є розроблення моделей адаптації національної безпекової політики до умов гео економічної фрагментації та відновлення стратегічної автономії в умовах багатополюсності.

Другий напрям стосується зміни інституційної архітектури безпеки та її впливу на формування оновлених підходів до державної політики. О. Житник та А. Гриценко інтерпретують нову систему управління національною безпекою як адаптивну відповідь на ерозію традиційних механізмів глобального правопорядку, наголошуючи на потребі стратегічного форсайту й багаторівневого прогнозування ризиків [4]. М. Ладан акцентує на важливості диференціації стратегічного планування за регіональними й галузевими критеріями, що дає змогу враховувати внутрішню асиметрію загроз у межах держави [5]. У роботі Ю. Михальського, О. Кендуса й Д. Гороховського доведено, що трансформація безпекової політики України після 2022 року ґрунтується на зміні не лише зовнішніх орієнтирів, а й самої моделі участі в глобальному безпековому порядку [6]. А. Коновал досліджує механізми НАТО як основу для інституційної інтеграції України до західної безпекової системи, підкреслюючи політичні та соціально-економічні виміри трансформації [7]. І. Яковийк, Д. Чижов, Н. Карпачова та співавтори окреслюють системну зміну розподілу владних повноважень у сфері національної безпеки під впливом глобальних геополітичних зрушень [8]. Подальші дослідження в цьому напрямі доцільно спрямувати на емпіричне оцінювання ефективності інституційних адаптацій і розроблення моделей взаємодії між державними й наддержавними безпековими структурами.

Третій напрям репрезентує аналіз регіонального безпекового середовища Центральної та Східної Європи в контексті загострення геополітичної конфронтації. У роботі М. Лизун, І. Сидор, І. Олещук і співавторів ідентифіковано ключові виклики для регіональної безпеки – від

військової загрози до інформаційної вразливості й нестабільності інституційного середовища [9]. С. Дмитрук звертає увагу на зміну трактування поняття безпеки в умовах глобалізації, що потребує врахування широкого спектра невоєнних чинників, зокрема соціальних, екологічних і демографічних [10]. С. Коломбо (S. Colombo) й Е. С. Леча (E. S. Lecha) указують на взаємозв'язок між динамікою геополітичного середовища Близького Сходу та стратегічними орієнтаціями ЄС, що створює нову конфігурацію регіонального впливу, зокрема в Чорноморському просторі [11]. Подальші дослідження в межах цього напрямку мають бути зосереджені на моделюванні регіональної безпеки у форматах субрегіональних коаліцій та оцінюванні довгострокових наслідків нової геополітичної конфігурації для країн Східної Європи.

Четвертий напрям стосується внутрішньої трансформації державного управління у галузі національної безпеки під впливом надзвичайних умов. О. Шевцов аналізує зміну інституційного дизайну політичної влади в умовах воєнного стану, акцентуючи на підвищенні централізації, мобілізаційного ресурсу й функціональному перерозподілі повноважень [12]. А. Пастовенський демонструє, як зміни у відносинах між ЄС і Росією спричиняють потребу переосмислення засад формування національної безпеки, зокрема, через посилення зовнішніх детермінант та енергетичну залежність [13]. К. Флінт (C. Flint) пропонує оновлену концептуалізацію геополітики як просторової логіки влади, у межах якої національна безпека постає як багатовимірна категорія, що вимагає мультидисциплінарного підходу [14]. Перспективним напрямом подальших досліджень є вивчення механізмів адаптації управлінських практик до умов затяжної безпекової кризи, зокрема в аспектах прийняття рішень, інформаційного управління та зміни легітимності безпекової політики.

Попри все більшу увагу до проблематики національної безпеки в умовах глобалізаційних і геополітичних трансформацій, низка важливих аспектів залишається недостатньо дослідженою. Зокрема, належно не пояснено структурні зрушення у взаємодії державних, наддержавних і недержавних акторів безпеки в умовах поліцентричної системи міжнародних відносин. Недостатньо опрацьованими залишаються також механізми адаптації державної політики безпеки до нестабільного зовнішнього середовища, до гібридних загроз і розмивання правових регуляторів. Крім того, більшість наявних праць ґрунтується на фрагментарному емпіричному матеріалі й не забезпечує цілісного міждисциплінарного бачення. Запропоноване дослідження покликане частково заповнити ці прогалини шляхом системного аналізу геополітичних тенденцій, інституційної перебудови механізмів безпеки та переосмислення державної політики в контексті стратегічної стійкості. Завдяки використанню комплексної методології й порівняльного аналізу, у роботі обґрунтовано оновлену рамку безпекового планування, що враховує як глобальні зміни, так і потреби внутрішньої адаптації. Це дасть змогу розширити теоретичне розуміння феномена безпеки в умовах багаторівневої взаємодії та сформулювати практичні орієнтири для оновлення національної політики в цій галузі.

3. Постановка завдання

Метою статті є з'ясування впливу сучасних геополітичних трансформацій на зміст, пріоритети й інструменти державної політики у галузі національної безпеки в умовах глобалізаційних змін, а також обґрунтувати напрями оновлення державної політики національної безпеки з урахуванням потреб стратегічної стійкості й трансформацій глобального безпекового середовища.

4. Методи та матеріали

У ході дослідження було використано ряд загальнонаукових та спеціальних методів. Так, використання системно-структурного підходу дозволило проаналізувати взаємозв'язок між глобальними трендами й національними безпековими практиками, а також здійснити інституційний аналіз спроможності державних і наддержавних структур адаптуватися до нових загроз; Порівняльно-державознавчий метод було застосовано для зіставлення моделей безпекової політики провідних країн. Також, було проведено контент-аналіз стратегічних документів України, ЄС, НАТО й ООН з метою виявлення пріоритетних тенденцій і концептуальних зсувів. За допомогою методів узагальнення та прогнозування було

сформульовано висновки до даного дослідження, а також запропоновано напрями оновлення державної політики національної безпеки в умовах геополітичних змін.

5. Результати та обговорення

Упродовж останніх років міжнародне середовище демонструє системні зміщення сили й впливу, що змінюють природу міждержавної взаємодії й ускладнюють традиційні підходи до глобальної безпеки. Збільшення кількості центрів сили, ревізія чинних правил торгівлі та безпекової співпраці, а також швидке поширення дестабілізувальних технологій спричиняють підвищену стратегічну невизначеність. У цих умовах держави, регіональні блоки й недержавні актори по-різному адаптуються до нових викликів, вибудовуючи комбінації військово-політичних, економічних і технологічних інструментів задля забезпечення власної стійкості (табл. 1).

Таблиця 1. Ключові тенденції геополітичної трансформації та їх вплив на архітектуру глобальної безпеки

Тенденція	Сутність	Наслідки для глобальної безпеки
Багатополярність	Поширення сили на декілька центрів (США, Китай, ЄС, Індія)	Посилення конкуренції нормотворчих моделей, зростання регіональних блоків
Фрагментація безпекових інститутів	Зниження авторитету універсальних структур ООН та ОБСЄ	Перехід до ситуативних коаліцій і «коаліцій охочих» (AUKUS, БРІКС+)
Комплексна інтеграція військових, кібернетичних та інформаційних дій	Поєднання кінетичних ударів із кібератаками й інформаційними кампаніями	Розмивання меж між воєнним і мирним станом, проблеми правової кваліфікації агресії
Конкуренція за стратегічні ресурси й коридори	Боротьба за контроль над енергетичними й логістичними вузлами (Арктика, Червоне море)	Підвищення ризику ескалацій, необхідність багаторівневого захисту енергопостачання
Цифрова політизація технологій	Застосування ШІ, великих даних і супутникових систем у стратегічних цілях	Формування нових полів протистояння (кіберпростір, низька орбіта)
Нарощування оборонно-промислового потенціалу	Масштабні державні та корпоративні інвестиції у високоточні системи	Регіональні гонки озброєнь, посилені зростанням ВПК в Азії та Європі

Джерело: сформовано автором на основі [1, с. 187–189; 4, с. 182–184; 5].

Багатополярність спричиняє диверсифікацію союзів: держави Південно-Східної Азії одночасно співпрацюють зі США у сфері безпеки й нарощують торгівлю з Китаєм, балансуючи між альтернативними моделями регіонального порядку [15]. Фрагментація інституцій змусила партнерів України координувати військову та фінансову допомогу за рамками Ради Безпеки ООН через спеціально створені «контактні групи» й формати Ramstein, що ілюструє ефективність ситуативних коаліцій у кризових умовах [16]. Комплексне поєднання кібернетичних і кінетичних засобів продемонстровано під час російських атак на енергосистему України й одночасних дезінформаційних кампаній у ЄС, які підвищили витрати європейських операторів на кіберзахист на 38 % у 2023 року [17]. Конкуренція за ресурси полягала в рекордних військово-морських навчаннях біля Ормузької протоки й паралельному спорудженні альтернативних коридорів через Кавказ і Східне Середземномор'я, що зменшує транзитні ризики, але ускладнює регіональний баланс [18]. Цифрова політизація технологій пришвидшила запуск малоорбітальних супутникових угруповань, які забезпечують стійкий зв'язок ЗСУ й оперативне оновлення даних щодо позицій ворога, створюючи прецедент інтеграції комерційних космічних сервісів у державні оборонні доктрини. Нарощування ВПК зафіксовано в "The Military Balance 2025": оборонні видатки на високоточні системи в Азійсько-Тихоокеанському регіоні зросли на 11 %, що стимулює відповідне збільшення замовлень у США та Європі й підвищує ризик регіональних гонок озброєнь [19]. Водночас дослідження ENISA засвідчили, що кібероперації проти критичної інфраструктури більшою мірою спрямовані на підрив довіри, ніж на довготривалу фізичну деструкцію, що потребує перегляду критеріїв кіберстійкості енергетичних мереж [20]. Прогнози IEA свідчать: із переходом до низьковуглецевих джерел глобальний попит на критичні мінерали подвоїться до 2030 року, що посилить геоекономічні ризики в Африці та Південній Америці [21]. Сукупність цих чинників зумовлює потребу в інтегрованих стратегіях, які поєднують традиційну оборону з кібер- та інформаційною стійкістю, а також із проактивною ресурсною дипломатією.

Формування державної політики національної безпеки нині ґрунтується на принципі адаптивної стійкості, що поєднує раннє виявлення ризиків, швидку нормативну реакцію й багатовекторне партнерство. Глобалізаційний тиск розмиває межі традиційних оборонних підходів, а зовнішня динаміка змушує держави одночасно балансувати між кількома центрами сили й нарощувати власну спроможність до автономних дій. Унаслідок цього національна безпекова політика дедалі більше спирається на інтеграцію військових, кібернетичних, інформаційних та енергетичних компонентів у єдину систему управління ризиками (табл. 2).

Таблиця 2. Особливості формування політики національної безпеки в умовах глобалізації та мультивекторності

Особливість	Сутнісна характеристика	Практичний фокус
Превентивний моніторинг	Системи раннього виявлення загроз і сценарне прогнозування	Аналітичні платформи ситуаційної обізнаності
Інституційна гнучкість	Швидке коригування правових і бюджетних пріоритетів	Перехід органів влади на воєнне управління у 2022 році
Публічно-приватне партнерство	Співпраця з бізнесом і громадянським суспільством у сферах кібер- і критичної інфраструктури	Спільні резервні канали зв'язку, школи кібербезпеки
Мультивекторна зовнішня курсова політика	Участь у багатьох форматах без формального членства	Діалоги з НАТО, програми ЄС, кооперація з країнами Азії
Інтегрований секторний підхід	Поєднання військового, кібер-, енергетичного й інформаційного вимірів	Кіберзахист як складник оборонної доктрини

Джерело: сформовано автором на основі [6; 11, с. 13–14; 14, с. 40].

Практична реалізація превентивного моніторингу спирається на впровадження внутрішнього Плану стійкості, який формалізує координацію державних структур і громадянського сектору навколо єдиної системи раннього реагування [22]. В умовах повномасштабної війни проти України ці механізми набувають критичного значення для підтримання стратегічної стабільності й адаптивної безпекової архітектури [4, с. 185]. Мультивекторність забезпечується через Раду «Україна – НАТО», засновану на Вільнюському саміті 2023 року, що стала стабільним майданчиком для узгодження оборонних, кібернетичних і технологічних ініціатив [23]. Європейський вимір доповнює EUMAM Ukraine, у рамках якого до листопада 2024 року пройшли підготовку 76 700 українських військових, що посилює кадровий потенціал оборони [24]. Для консолідації матеріальної підтримки діє Ukraine Defense Contact Group: за 24 зустрічі, проведені на базі «Рамштайн», вона стала головним каналом постачання озброєння й обміну досвідом між понад 50 державами-партнерами [25]. Азійський вектор утілює намір Японії приєднатися до NATO Security Assistance and Training Organization (NSATU), засвідчуючи зростання індо-тихоокеанської участі в європейських безпекових ініціативах [26].

У багатополярній системі ефективність безпеки визначається ступенем мережевої взаємодії, у межах якої держава інтегрує власні інституції з наддержавними організаціями й недержавними суб'єктами. Такий підхід ґрунтується на поєднанні трьох принципів. По-перше, вертикальна субсидіарність дає змогу передавати частину компетенцій на наднаціональний рівень, щоб отримувати колективні ресурси й стандарти. По-друге, горизонтальна кооперація з приватним сектором і громадянськими ініціативами забезпечує технологічну гнучкість і швидке закриття критичних прогалів. По-третє, адаптивні ad hoc-формати утворюють «шлюз» для екстреної синхронізації логістики й обміну розвідданими під час криз, не підриваючи суверенного контролю держави над ключовими рішеннями (табл. 3).

Вертикальна інтеграція держави з наддержавним рівнем утілилася у створенні JATEC – аналітико-освітнього центру, створеного в лютому 2025 року в партнерстві з НАТО, що дав змогу українським спеціалістам брати участь у створенні спільної аналітики кібер- та інформаційних загроз, уповільнюючи реакцію ворога [27]. Горизонтальна інтеграція з бізнес-сектором розвивається через британсько-польсько-українську R&D-ініціативу, де фінансуються AI-рішення для виявлення дрон-загроз та об'єднання тестових інфраструктур трьох країн [28]. Щодо питання кіберстійкості під час Kyiv International Cyber Resilience Forum із включенням волонтерських мереж підписано меморандум про залучення CERT-центрів, що зменшило час реагування на фішингові кампанії до 90 хвилин [29]. Закон України «Про кібербезпеку» від 20 квітня 2025 року передбачив для операторів критичної інфраструктури обов'язок проведення аудиту й обміну індикаторами компрометації з приватними CERT-центрами [30]. З міжнародної

підтримки Microsoft European Security Program, що надає безкоштовний доступ до AI-платформи для урядових відомств, зміцнив спільний стримувальний ефект через раннє попередження про загрози [31]. Усі ці інструменти формують нову безпекову архітектуру – мережеву, адаптивну, технологічно передову, здатну ефективно відповідати на складні виклики сучасної геополітичної ситуації.

Таблиця 3. Інтеграційні механізми між державною, наддержавною та недержавною сферою в сучасній безпековій політиці

Взаємодія	Інструмент взаємодії	Функціональний ефект
Держава ↔ наддержавний рівень	Спільні аналітичні центри (наприклад, JATEC)	Узгодження тактики та стратегій, планування в масштабі колективного реагування
Держава ↔ бізнес (технології)	R&D-проекти з AI для оборони	Упровадження інновацій без затримок через бюрократію
Держава ↔ волонтерські мережі	CERT-партнерства, хакатони	Оперативне виявлення й реагування на кібератаки
Наддержави ↔ експертні спільноти	Грантові програми, регулярні тренінги	Стандартизація й трансфер NRC (nationally-recognized competencies)
Ad hoc коаліції	Контактні групи, регіональні кризові кластери	Миттєве логістичне й аналітичне реагування в кризах

Джерело: сформовано автором на основі [2, с. 1023; 3; 6; 7, с. 80].

Сучасна модель забезпечення національної безпеки демонструє зниження ефективності на тлі фрагментації міжнародного правопорядку й загострення міждержавної конкуренції за ресурси та вплив. Послаблення ролі універсальних інституцій, зокрема Ради Безпеки ООН та ОБСЄ, спричиняє втрату довіри до багатосторонніх форматів і спонукає держави до створення альтернативних альянсів, що ускладнює глобальну координацію й підриває легітимність чинної безпекової архітектури [2, с. 1024]. Особливою ознакою цієї кризи стала нездатність міжнародних структур дати належну відповідь на повномасштабну агресію Росії проти України. Ерозія норм суверенітету проявляється в зростанні односторонніх трактувань територіального статусу, розширенні юрисдикцій на спірні простори та мілітаризації транзитних зон [5]. Переозброєння в Арктиці, Індо-Тихоокеанському регіоні та Східній Європі дедалі частіше відбувається поза рамками глобальних домовленостей, що загрожує стратегічною нестабільністю [3]. Геоекономічне суперництво зосереджується на контролі над критичними ресурсами, енергетичними маршрутами й логістичними вузлами. Ресурсна політика перетворюється на інструмент політичного тиску, а змагання за домінування в галузях ШІ, кібербезпеки й космічних технологій створює нові конфліктні зони, не врегульовані міжнародним правом [11, с. 14]. Недосконалість механізмів правового реагування зумовлює поширення ревізійністських стратегій [14, с. 31–32]. У відповідь держави посилюють ізоляціоністські тенденції, орієнтуються на автономізацію оборонної політики, локалізацію критичних систем і розвиток потенціалу стримування, що призводить до поглиблення недовіри й розпаду колективного безпекового порядку.

Оновлення державної політики національної безпеки в умовах глобальної нестабільності потребує переходу від реактивної до проактивної, стійкої та інтегрованої моделі стратегічного управління. Ідеться про переосмислення цілей, інструментів і механізмів безпеки з урахуванням багатовимірних загроз – військових, кібернетичних, інформаційних, екологічних, технологічних і ресурсних.

Пріоритетом має стати випереджальне виявлення асиметричних ризиків шляхом розвитку ситуаційної обізнаності, прогнозування на основі великих даних, ШІ й обміну інформацією з партнерами. Не менш важливою є внутрішня стійкість – зміцнення критичної інфраструктури, цифрової автономії, кіберзахисту, логістичної гнучкості й адаптивності базових систем.

Безпекова політика має бути інтегрована із цілями сталого розвитку, включаючи енергетичну трансформацію, продовольчу й екологічну безпеку, цифровізацію й освіту. Водночас необхідна багаторівнева система зовнішніх партнерств не лише у галузі оборони, а й у технологічному й стратегічному обміні.

Завершальним елементом є оновлення стратегічних комунікацій: прозоре інформування, протидія дезінформації, формування довіри до інституцій. Лише за умов соціальної стійкості безпекова політика може бути ефективною.

6. Висновки

У результаті дослідження встановлено, що сучасна модель державної політики національної безпеки не відповідає умовам нової глобальної реальності, що характеризується фрагментацією міжнародного правопорядку, зростанням конкуренції за ресурси, поліцентричністю й гібридизацією загроз. Доведено, що ефективність традиційних підходів істотно знижується в умовах усе більшої стратегічної невизначеності, технологічної асиметрії та розбалансованості між державними, наддержавними й недержавними суб'єктами.

Ключовими проблемами визначено такі: зниження дієздатності міжнародних інституцій, ерозію правових норм, брак ефективних механізмів колективного реагування, мілітаризацію стратегічних просторів й загострення ресурсної й технологічної конкуренції. Це зумовлює фрагментарність безпекової архітектури та потребує переосмислення підходів до управління ризиками й стратегічного планування.

На основі аналізу надано рекомендації щодо оновлення безпекової політики через інтеграцію із цілями сталого розвитку, розвиток адаптивних інституцій, розширення міжсекторальної взаємодії та зміцнення стійкості критичних систем. Перспективи подальших досліджень охоплюють розроблення практичних моделей інституційної трансформації, оцінювання ефективності безпекових стратегій у динамічному міжнародному середовищі й формування алгоритмів випереджального реагування на складні транснаціональні загрози.

References

1. Dahal, D. R. (2024). The shifting geopolitics. *Journal of Political Science*, 24(1), 185–201. <https://doi.org/10.3126/jps.v24i1.62863>
2. Heath, J. B. (2019). The new national security challenge to the economic order. *Yale Law Journal*, (129), 1020–1098. https://www.yalelawjournal.org/pdf/HeathArticle_jx8mdn4b.pdf
3. Gopinath, G., Gourinchas, P. O., Presbitero, A. F., & Topalova, P. (2025). Changing global linkages: A new Cold War? *Journal of International Economics*, (153), 104042. <https://doi.org/10.1016/j.jinteco.2024.104042>
4. Zhytnyk, O. M., & Hrytsenko, A. A. (2019). Vplyv transformatsii arkhitektury mizhnarodnoi bezpeky na formuvannya derzhavnoi polityky natsionalnoi bezpeky v umovakh formuvannya novoho svitovoho poriadku: kontseptsiiia upravlinnia maibutnim [The impact of the transformation of the international security architecture on the formation of national security policy under the new world order: The concept of future governance]. *Pravo ta derzhavne upravlinnia – Law and Public Administration*, 2(35), 181–190. <https://doi.org/10.32840/pdu.2-1.28> (in Ukrainian)
5. Ladan, M. I. (2023). Pidkhid stratehichnogo planuvannya natsionalnoi bezpeky, zoseredzhenyi na haluzevykh ta rehionalnykh aspektakh [Strategic planning approach to national security focused on sectoral and regional aspects]. *Publichne uriaduvannya – Public Governance*, 4(37), 39–44. [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2023-4\(37\)-5](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2023-4(37)-5) (in Ukrainian)
6. Mykhalskyi, Y., Kendus, O., & Gorokhovskiy, D. (2025). Rol Ukrainy u formuvanni novoi systemy mizhnarodnoi bezpeky pislia 2022 roku [Ukraine's role in shaping a new international security system after 2022]. *Public Management and Policy*, 4(8). <https://doi.org/10.70651/3041-2498/2025.4.04> (in Ukrainian)
7. Konoval, A. (2024). Osoblyvosti zabezpechennia mizhnarodnoi bezpeky mekhanizmy NATO: politychni ta sotsialno-ekonomichni aspekty [Peculiarities of international security provision by NATO mechanisms: Political and socio-economic aspects]. *Naukovyi chasopys UDU imeni Mykhaila Drahomanova. Serii 22: Politychni nauky ta metodyky vykladannia sotsialno-politychnykh dystsyplin – Scientific Journal of Mykhailo Dragomanov State University of Ukraine. Series 22. Political Sciences and Teaching Methodology of Socio-Political Disciplines*, 22(36), 78–85. <https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series22.2024.36.09> (in Ukrainian)
8. Yakoviyk, I., Chyzhov, D., Karpachova, N., Hlushchenko, S., & Chaliuk, Y. (2020). National security policy in Ukraine: A change in the system of power relations of the modern world. *Revista San Gregorio*, (42), 224–235. <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d7293131-1f7e-40e8-846c-34dc3360f686/content>
9. Lyzun, M., Sydor, I., Oleshchuk, I., & Bilous, N. (2025). Vyklyky rehionalnoi bezpeky dlia krain Tsentralnoi ta Skhidnoi Yevropy [Regional security challenges for Central and Eastern European countries]. *Zhurnal yevropeiskoi ekonomiky – Journal of European Economy*, 24(1), 41–57. <https://jeej.wunu.edu.ua/index.php/ukjee/article/view/1846> (in Ukrainian)
10. Dmytruk, S. (2019). Transformatsiia pohliadiv na bezpekové seredovyshe v umovakh hlobalizatsii [Transformation of perceptions of the security environment under globalization]. *Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Seriiia "Derzhavne upravlinnia" – Bulletin of the National*

- Academy of the State Border Guard Service of Ukraine. Series "Public Administration", (2).* <https://doi.org/10.32453/governance.vi2.115> (in Ukrainian)
11. Colombo, S., & Lecha, E. S. (2023). Europe and the 'New' Middle East: Geopolitical shifts and strategic choices. In Ş. Kardaş, & B. Aras (Eds.), *Geopolitics of the New Middle East: Perspectives from Inside and Outside* (pp. 7–26). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003402312-2>
 12. Shevtsov, O. (2024). Heopolitychni oriientatsii ta instytutsiina transformatsiia politychnoi vlady Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Geopolitical orientations and institutional transformation of Ukraine's political power under martial law]. *Doslidzhennia ta innovatsii – Research and Innovation*, 1(2), 64–71. <https://rni.com.ua/index.php/ri/article/view/24/22> (in Ukrainian)
 13. Pastovenskyi, A. (2024). Heopolitychni transformatsii u vidnosynakh YeS ta Rosii: vplyv vnutrishnikh i zovnishnikh faktoriv [Geopolitical transformations in EU–Russia relations: The impact of internal and external factors]. *Naukovyi chasopys UDU imeni Mykhaila Drahomanova. Serii 22: Politychni nauky ta metodyky vykladannia sotsialno-politychnykh dystsyplin – Scientific Journal of Mykhailo Dragomanov State University of Ukraine. Series 22. Political Sciences and Teaching Methodology of Socio-Political Disciplines*, 22(36), 86–94. <https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series22.2024.36.10> (in Ukrainian)
 14. Flint, C. (2021). *Introduction to geopolitics*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003138549>
 15. Stockholm International Peace Research Institute. (2024). *SIPRI Yearbook 2024: Armaments, Disarmament and International Security*. Oxford University Press. <https://www.sipri.org/yearbook/2024>
 16. NATO. (2022). *NATO 2022 Strategic Concept*. <https://www.act.nato.int/wp-content/uploads/2023/05/290622-strategic-concept.pdf>
 17. World Economic Forum. (2025). *Global Risks Report 2025*. https://reports.weforum.org/docs/WEF_Global_Risks_Report_2025.pdf
 18. RAND Corporation. (2025). *Energy Security*. <https://www.rand.org/topics/energy-security.html>
 19. Defense Department conducting review of AUKUS security pact. (2025). *USNI News*. <https://news.usni.org/2025/06/11/defense-department-conducting-review-of-aucus-security-pact>
 20. International Institute for Strategic Studies. (2025). *The Military Balance 2025*. <https://www.iiss.org/publications/the-military-balance/2025/the-military-balance-2025/>
 21. European Union Agency for Cybersecurity. (2024). *ENISA Threat Landscape 2024*. <https://www.enisa.europa.eu/publications/enisa-threat-landscape-2024>
 22. International Energy Agency. (2024). *World Energy Outlook 2024*. <https://www.iea.org/reports/world-energy-outlook-2024>
 23. Office of the President of Ukraine. (2025). *We must not allow anyone in the world to doubt the resilience of the entire Ukraine – Message to the Verkhovna Rada* (Message to the Parliament). <https://www.president.gov.ua/en/news/mi-mayemo-ne-dopustiti-shob-htos-u-sviti-zasumnivavsya-u-sti-94497>
 24. NATO. (2025). *NATO-Ukraine Council*. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_217652.htm
 25. Council of the European Union. (2025). *EU Military Assistance Mission (EUMAM) Ukraine*. <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/military-support-ukraine/>
 26. U.S. Department of Defense. (2025). *Austin, Brown to host Ukraine Defense Contact Group in Germany*. <https://www.defense.gov/News/News-Stories/Article/Article/3896573/>
 27. Japan Ministry of Defense. (2025). *Meeting between Defense Minister Nakatani and NATO Secretary General Rutte*. <https://www.mod.go.jp/en/article/2025/04/cef7483a0f19f67231a49b853007aa9f44216ef6.html>
 28. Allied Command Transformation. (2025). *NATO and Ukraine open the Joint Analysis Training and Education Centre*. <https://www.act.nato.int/article/nato-ukraine-open-jatec/>
 29. Council on Geostrategy. (2025). *The Trilateral Initiative: How Britain, Poland and Ukraine can shape a post-war Europe*. <https://www.geostrategy.org.uk/research/the-trilateral-initiative-how-britain-poland-and-ukraine-can-shape-a-post-war-europe/>
 30. Cyberforum. (2025). *Kyiv International Cyber Resilience Forum 2025*. <https://cyberforumkyiv.org/en/>
 31. Lexology. (2025). *Ukraine enacts new cybersecurity law*. <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=5ba8d445-97be-4aa8-a53e-32dc64459b4c>
 32. Reuters. (2025). *Microsoft offers European governments free cybersecurity support*. <https://www.reuters.com/sustainability/boards-policy-regulation/microsoft-offers-boost-european-governments-cybersecurity-free-2025-06-04/>